

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL X   No. 39
25   DECEMVRIE   1930

In acest număr: *Conspirația împotriva partidelor politice de Alexandru Hodoș; Plâns sub cruce, poezie de Ion Buzdugan; Politică școlară democratică de I. Lupaș; Pe marginea actualității de I. Agârbiceanu; Colinda de Teodor Murășanu; Depopularea Banatului de P. Nemoianu; Temă cu variațiuni de Vladimir Nicoară; Cronica politice externe: Căderea guvernului Tardieu de V. P. R.; Gazeta rimată: Crăciun sărac de Andrei Pungăgoală; Insemnări: Cuvinte pentru creștini, Vorbe și cifre, Alegerile parțiale, Chiulangii fiscalului, Cursuri serale, Sărăcia țaranului maghiar, Impresii dela congresul „Astrei”, etc. etc.*

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STR. REGINA MARIA No. 35

32 PAGINI

UN EXEMPLAR 10 LEI

Țara Noastră

Conspirația împotriva partidelor

În greul impas prin care trece astăzi țara noastră, s'a găsit, însfârșit, rețeta mântuitoare. Câteva gazete fără cititori și câțiva oameni politici fără partizani s'au însărcinat, deocamdată, s'o popularizeze, rezervându-și pentru mai târziu satisfacția de-a încerca s'o și realizeze.

La prima vedere, raționamentul apare înviesmântat într'o logică invulnerabilă. Judecați și dumneavoastră.

Sunt doisprezece ani, de când România, reclădită din temelie în cadrul lărgitelor ei hotare, se străduiește să reîntre în ritmul unei vieți normale, vindecând rănile sale vechi și consolidându-și noile așezăminte.

În frenetica bucurie obștească, de care am fost cu toții cuprinși a doua zi după înfăptuirea unității naționale, nici nu ne-am dat prea bine seama, câtă muncă și câtă trudă ne așteaptă, pentru a păstra ceea ce dobândisem. Războiul ne ceruse atâtea jertfe; ne impusese atâtea suferințe; ne storsese atâtea sânge, atâtea averi și atâtea vlagă, încât am fi putut să spunem cu drept cuvânt, că biruința mult răvnită fusese plătită, cu vârf și îndesat. Întorși acasă din noroiul înghețat al tranșelor, având încă înaintea ochilor viziunea morții care ne pândea la fiecare pas, ne pregătisem să începem un alt capitol al existenței noastre, transformându-ne ca prin minune din robi ai mizeriei în copii răsfățați ai libertății generoase. Ne-am prins cu toții în horă, în hora unirii, și-am așteptat să fim poștii la masa întinsă, iar gazda să ne împartă bunătățile, cu grije pregătite pentru fiecare: câteva iugăre de pământ; o slujbuliță bună; o catedră universitară; două-trei consilii de administrație rentabile; un loc de deputat; un portofoliu ministerial...

Toate categoriile sociale au avut ceva de cerut României-Mari. Nimeni nu și-a inchipuit, că va trebuie să mai și dea!

În realitate, eram foarte departe de epoca biblică a celor șapte vaci grase. La sfârșitul anului 1918, noi ne găseam ca într'o gospodărie distrusă de incendiu, așezați pe un pământ binecuvântat de Dumnezeu, dar lipsiți de cele mai elementare unelte ale refacerii noastre. Totul trebuia așezat în tipare proaspete. Intreaga rânduială a organizației de stat se cerea înouită. În vechiul Regat, două treimi din suprafața țării fuseseră devastate de ocupația dușmană. Provinciile alipite erau încorsetate încă în armura unor legiuri făurite pentru a ne pierde.

O brutală avalanșă de probleme a năvălit atunci asupra noastră, sculându-ne pe nepoftite dela banchetul libertății. Oratorii festivi au scăpat paharul din mână. Hora s'a desfăcut. Vrând-nevrând, ne-am așternut la lucru.

* * *

E de prisos să mai recapitulăm momentele dificile prin care am trecut. Amintiți-vă numai de zilele turburi, când drapelul roșu al anarhiei își făcuse apariția pe străzile Capitalei; amintiți-vă de greva generală din 1920; amintiți-vă de prăbușirea leului întâmplată în anii următori; amintiți-vă toate etapele istoriei politice a României în ultimul deceniu, — și vedeți pe unde am trecut.

Privind însă stările de lucruri de astăzi, s'ar zice că toată strădania a fost zadarnică, fiindcă, în loc de a înregistra o ascensiune progresivă în opera de reclădire a țării, n'auzim în jurul nostru decât protestări și rele prevestiri. Bilanțul general al României întregite, sub cărmuirea neverosimilului d. Gh. Mironescu, se înfățișază în culorile cele mai sumbre. *Dăm înapoi pe toată linia!*

Niciodată criza economică n'a fost mai acută, niciodată prestigiul autorității constituite n'a fost mai compromis, niciodată sufletul națiunii întregi n'a fost mai amărât. Ne-am silit să creiăm pretutindeni școale românești, pentru ca acum să le vedem desființate cu grămada, fiindcă statul nu mai are cu ce să le țină. Ne-am făcut iluzia, că am reușit să încropim o industrie națională, pentru ca acum s'o privim pe pragul falimentului. Ne-am luptat din răsuputeri să facem să triumfe pe toate tărâmurile activității publice principiul îndrumător al unității, pentru ca acum o reformă administrativă neghioabă să rețnvie din nou granițele dărâmate, împărțind România în cinci bucăți. Ne-am mângâiat cu gândul, că prin împroprietărirea țărânimii am reparat o strigătoare nedreptate socială, și iată că plugarii noștri, sângeros loviți de scăderea prețurilor la bucate și împovărați de datorii acumulate, încep să vorbească despre zădărnicia multășteptatei reforme agrare.

Acesta-i fristul spectacol, care se desfășoară înaintea privirilor noastre ostenite. O adâncă descurajare sufletească, în fața unei dezastruoase alunecări pe povârniș... Clasele noastre producătoare, prinse

în angrenajul nemilos al unui adevărat cerc vicios, par să aibă soarta miticului Sisif. Tot ceea ce, cu sârguință destulă, au izbutit a face să rodească, — se irosește pe apa Sâmbetei...

Această întrebare se desprinde de pe buzele fiecăruia: — „A cui e vina, că am ajuns aici?” Gazetele fără cititori și oamenii politici fără partizani sunt gata să dea răspunsul, întorcând chestiunea: — „Cine guvernează România, de doisprezece ani încoace, dacă nu partidele politice? A cui poate să fie vina, dacă nu a lor?” Înălțurași, deci, partidele politice, și urmările dezastruoase ale atotputerniciei lor vor dispărea. Sau, după rețeta vechiului adagiu filosofic: *Sublata causa, tollitur effectus*.

Nici nu se poate închipui ceva mai simplu.

* * *

Așa spunem și noi: e *prea* simplu!

Mai înainte de a formula o altă ripostă, ne înscriem în fals dela început împotriva afirmației, că situația actuală a țării, nespuse de înfrustătoare, s'ar datora *exclusiv* partidelor politice, și mai ales *tuturor* partidelor politice. Sunt partide care au greșit foarte mult, altele mai puțin, sau aproape de loc, după cum ele s'au priceput să-și pună forțele lor în slujba țării. Am putea să examinăm, la lumina faptelor săvârșite, partea de bine sau de rău, pe care a adus-o fiecare. S'ar dovedi astfel, că există cel puțin un partid, care nu poate fi făcut răspunzător de ceea ce s'a întâmplat *înainte* sau *după* retragerea sa dela cârmă. *Nimeni nu merită a fi osândit pentru crime pe care nu le-a săvârșit*. În niciun caz, însă, prin nimic nu se dovedește, că România ar fi fost mai cu folos cârmuită, dacă partidele politice existente ar fi fost desființate și înlocuite...

Înlocuite, prin ce? Prin oameni *din afară* de partide, firește, sau, întrucât aceștia n'ar fi fost de ajuns, prin oameni cari s'ar fi grăbit să *părăsească* partidele în care se aflau până atunci. Lipsa de experiență ar fi dat mâna, astfel, cu ambițiile încă nesatisfăcute, pentru a încerca să ferească națiunea pe baza unui oarecare program, ce ar fi fost, desigur, descoperit ulterior. După cum știți, programele se găsesc pe toate cărările... Ar fi putut o asemenea tovarășie să evite, cu prevedere și abnegație, erorile săvârșite de partide? Ne îndoiim. În schimb, suntem convinși, că în jurul cârmuirii așa numiților oameni neînregimentați politicește, s'ar fi strâns în scurtă vreme o *întreagă legiune de feluriși colaboratori, de agenți executivi și de aderenți convinși ai noii metode de guvernământ*, cari, animați de spiritul unei necesare solidarități, înhămați laolaltă la aceeași muncă de fiecare zi, contopindu-se încetul cu încetul în cimentul aceleiași ideologii, ar fi sfârșit prin a alcătui! — *horribile dictu* — un nou partid. Un partid cu mai puține păcate, decât partidele născute în condiții mai puțin onorabile? Se poate. Dar, fără îndoială, cu aceleași cusururi congenitale...

Aceasta însemnează, că nu prin câteva articole de ziar, și nu prin unele șoptiri strecurate la ureche se va ajunge la desființarea partidelor politice în România. Ci altceva se va petrece. În măsura în care partidele au păcăluit, vor ispăși. Ele se vor pocăi, sau vor pieri.

Introducerea fără nicio pregătire a voșului universal la noi a oferit un vast tărâm de exploatare demagogiei lătrătoare. Așa am ajuns la aventura național-șărănistă, care, captând simpatiile mulțimii prin făgăduieli mincinoase, s'a instalat la cârmă cu o lăcomie secătuitoare și cu o nepricepere fatală pentru bunul mers al treburilor publice. Sancțiunea împotriva înșelătorilor nu va întârzia, însă, să vină. De pe acum se arată destule semne, că cei păcăliți sunt gata să reacționeze la cel dintâi prilej. Prin urmare: de ce să des-nădăjduim, cât încă nu-i prea târziu?

Noi ne exprimăm credința, că nu-i nevoie de nicio conspirație împotriva partidelor indezirabile, căci, printr'un proces firesc de apărare a organismelor amenințate, ele vor fi înlăturate de pe trupul țării. Cât despre partidele, care și-au dovedit forța lor vitală prin creațiuni durabile, de o indiscutabilă valoare pentru propășirea națiunii întregi, nu prea pricepem de ce s'ar cere moartea lor.

Și apoi, vorbind deschis, nici nu vedem prin ce mijloace s'ar putea ajunge la acest rezultat.

ALEXANDRU HODOȘ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Plâns sub cruce

Când Ți 'nflorau, din cer, pe alba frunte,
Sub spini de-amurg broboane roși de sânge,
Și soarele, din mers, oprit pe munte,
Nu cutezà lumina lui a-și stânge;

Privind cum ard pe rana Ta cărbunii,
Și 'n orice rază-o sulifă străluce,
De ce-ai lăsat, stăpânul meu, Rabbuni,
Ca să Te 'nalți la cer, pe neagra cruce?

Au n'ai venit, în lume, Tu se sameni
Cuvântul sfânt de îndumnezeire,
Cereasca Ta lumină printre oameni,
Și 'n inimile de călăi iubire?

Prin lanurile verzi, cu holde 'n vânt,
Noi rățăceam pe culmi de vis, albastre :
Tu semănai, cu blândul Tău cuvânt,
Porunca nouă-a mântuirii noastre.

Și 'n inima mea, arsă de suspine,
Cuvântul Tău căzù bob de grăunte:
Și mi-a crescut iubirea către Tine —
De la pământ la cer albastră punte!..

Și-acum, privind pe cruce, cum se frânge
Trupul Tău alb, strivit de chinuri grele:
— Rabbi, Rabbi, lumina vieții mele,
In ochii Tăi lumina mea se stânge..

Tu Te înalți, Biruitor, la soare,
Iar eu rămân în prada negrei hume:
Cu patimile mele, arzătoare,
Să rățesc, cu chinul meu, prin lume...

Apleacă-Ți ochii dulci, de cer și de lumină,
Peste iubirea mea, în veci îndurerată:
Stăpânul meu, iubirea mea crucificată,
O, Dumnezeu! meu, Lumină din Lumină!..

Și din Impărăția Ta, ce va să vie,
Tu nu uita, în blânda-Ți Galilee
Cât Te-a iubit un suflet de femeie:
Maria Ta, sărmana Ta Marie!..

ION BUZDUGAN

Politică școlară democratică

Politica școlară postbelică a cehoslovacilor prezintă fenomene de inflație, asemănătoare în unele privințe cu ceace s'a întâmplat în domeniul școlar al României întregite, prin sporirea adeseori nemotivată a felurilor categoriei de școale și a numărului de posturi didactice.

Reacțiunea împotriva acestei politici școlare inflaționiste s'a început și la Praga, fără a lua însă proporțiile catastrofale, cari au rezultat pentru școalele și dascălii din România în urma dispozițiilor pripite ale ministerului de instrucție din București.

Ministrul de finanțe din Praga, dr. Engliš prezentând parlamentului cehoslovac proiectul de buget pe anul în curs, a stăruit în expunerea de motive asupra neajunsurilor organizării școlare din statul vecin arătând, că și acesta pătimește de o adevărată „iperetrofie școlară”, mai ales numărul școalelor secundare fiind cu totul exagerat, iar nivelul absolvenților acestor școale nesatisfăcător, după cum rezultă din împrejurarea că studiile universitare le pot urma numai pușini dintre ei, cu bun succes, până la sfârșit. Cei mai mulți rămân în drum, ca niște naufragiați, devenind elemente periculoase pentru actuala ordine socială. Sublinia mai departe ministrul de finanțe, că planurile de învățământ, în genere nu țin seamă de necesitățile practice, că timp de 10 ani s'a procedat fără sistem înfiinșându-se școale peste școale. Urmărea ipertrofiei este, că și Republica vecină are școale multe, dar slab înzestrate. Tot atâtea constatări, pe cari le-ar fi putut sau le-ar putea face și ministrul de finanțe al României într'o ex-

punere de motive, cu care ar dori să însoțească un eventual proiect de buget al așa ziselor economii.

Până la acest punct asemănarea între politica școlară democratică a României și a Cehoslovaciei — ar fi deplină. Îndată ce trecem însă la examinarea remediilor, prin care se încearcă la București și la Praga înlăturarea neajunsurilor izvorâte din imperfecția școlară, constatăm cu părere de rău o deosebire totală între felul cum înțeleg să aplice principiul democratic guvernul Cehoslovaciei și cum îl denaturează al României.

Acesta din urmă punând toponul în mâna dlui Costăchescu a lovit fără cruțare, în dreapta și în stânga, desființând o sumă de școale, la două luni după ce ele își deschiseseră porțile înscriind un mare număr de elevi și obligându-se chiar prin acest fapt a le împărtăși instrucția necesară, cel puțin până la sfârșitul anului școlar abia început. Ce spaimă pe bieții elevi și pe sârmanii lor părinți, ce tratament brutal pentru profesorii, cari abia apucaseră a se aciua în posturile, în cari fuseseră numiți, pentru ca la câteva săptămâni să se vadă rămași pe drumuri, sau aruncați la întâmplare în alte localități.

O fi el toponul instrument democratic, bun de utilizat, la stăpînire codrilor seculari. E însă foarte puțin potrivit ca uneltă pedagogică-administrativă în chestiuni școlare, în domeniul cărora nu se poate lucra ca în codru, ci se cere în orice împrejurări aplicarea unor mijloace mai blânde și mai civilizate.

Organizația democratică a României impune conducătorilor vremelnici ai acestei țări datoria neapărată de a se îngriji ca toți cetățenii ei să aibă la dispoziție așezămintele necesare, spre a se cultiva și instrui în toate treptele învățământului public. Și dacă s'a întâmplat, ca unele dintre aceste așezămintele să fie mai slab înzestrate, mai plâpânde, nu înseamnă că lovitura de topon trebuia nu mai decât aplicată la rădăcina lor, fără a încerca mai întâi toate mijloacele, spre a le înfurna și porni pe calea progresului.

Obiecțiunea, că mijloacele necesare lipsesc în actuala criză financiară, nu poate fi serioasă, câtă vreme pentru membrii consiliilor de administrație ale regiilor autonome se găsesc bani cu nemiluita, după cum se găsesc deasemenea și pentru directoratele ministeriale, a căror inutilitate a fost complet dovedită.

Cu totul altfel a procedat ministrul instrucțiunii din Cehoslovacia dr. Derer, slovac de origine. Și asupra lui se va fi răsnit cu strășnicie ministrul de finanțe, încercând să-l înduplece a reduce cheltuielile bugetare ale resortului său. El a avut însă virtutea și curajul civic nu numai să reziste, ci chiar să izbutască a stoarce sute de milioane în plus pentru asigurarea dezvoltării normale-progresive a tuturor categoriilor de școale de sub oblăduirea sa.

În expozețul, pe care l'a făcut la 9 Decembrie în fața comisiunii bugetare a parlamentului din Praga, a putut comunica dr.

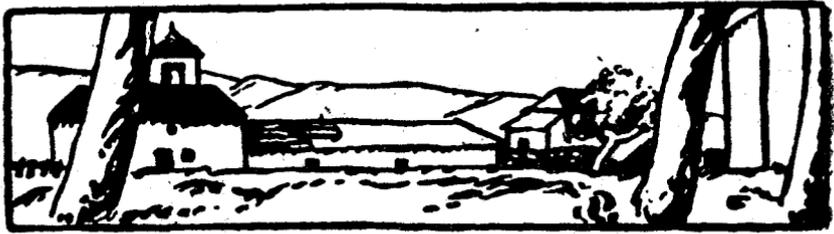
Derer, că a reușit să asigure suma de 900 milioane coroane cehe, repartizată pe 15 ani în scopul dezvoltării învățământului superior și că partea cea mai însemnată a acestei dotațiuni e destinată pentru Universitatea Komensky din Bratislava, după care vor urma apoi la rând școlile tehnice superioare. Iar pentru îmbunătățirea lefilor pe seama corpului didactic a obținut un plus de 800 milioane coroane cehe. Deasemenea a obținut o garanție de stat pentru suma de 25 milioane anual, ce se va întrebuința pentru construcții de școli primare în Slovăcime.

În întreg expozeul publicat pe larg în *Prager Presse* dela 10 Decembrie, nu se găsește un singur cuvânt despre desființarea vreunei școli, deși se recunoaște adevărul constatării făcute din partea ministrului de finanțe, că numărul școlilor secundare e mare și cererea de economii îndreptățită.

Nu este nici situația financiară a Republicii Cehoslovace prea trandafirică. Dar, fiindcă la conducerea ministerului de instrucție se află un om cu tragere de inimă, cu înțelegere democratică și cu simț de răspundere pentru soarta școlilor, nu i-a trecut nimănui prin gând, să-i recomande toponul ca remediu pentru tămăduirea ipertrofiei, de care pătimizește și acolo politica școlară, câtă vreme la noi toponul democrației desfrânate a fost repezit tocmai asupra așezămintelor școlare, fără ca șeful acestui departament să se fi emoționat și să fi amenințat — Doamne păzește! — cu demisia din guvern.

E atâta deosebire între politica școlară a celor ce au declamat 10 ani despre democrație pe malurile Dâmboviței, și a democrațiilor veritabile de lângă Vâlțava.

I. LUPAȘ

Pe marginea actualității

E, desigur, mai ușor a cârți, decât a munci și a creia. Mai ales așa cum se face critica în zilele noastre, la români. Am putea afirma că e de ajuns să știi a înjura, pentru a te simți chemat să cenzurezi activitatea semenilor tăi. Și care român nu știe să injure? Cine nu și-a însușit, din ziare și din convorbirile zilnice, un bogat vocabular de termeni injurioși, un arsenal variat și... pitoresc, din care poate scoate în orice clipă săgețile menite să distrugă pe adversar? Și adversar, pentru cetățeanul român, chiar când n'a ajuns încă la majorat, e orice om care muncește, orice instituție în care se lucrează, orice oficiu public care funcționează normal, dacă nenorocirii ce-și văd de treabă nu sunt de culoarea politică simpatică irascibilului cetățean minor sau major al României-Mari.

Cârtitorii se lasă repede convinși. Nu au nevoie să se documenteze asupra afirmațiilor ce fac: un svon neînsemnat, o neplăcere personală, impresia că sunt depășiți de alții și lăsați în umbră, susceptibilitatea ultrasensibilă de a nu rămânea „ai noștri“ la coadă în cutare domeniu de activitate, fac să dea năvală impetuoasă critica injurioasă, sau mai exact, mai simplu: injurătura figănească.

A răstălmăci cu rea credință adevărul, realitatea, e numai începutul acestei perversități spirituale, care a intrat în obiceiul cârtitorilor; operațiunea se face cu ochii închiși, cu conștiința deplin liniștită. Ești martor la un eveniment, cu sute de oameni normali alături; se petrece sub ochii tăi scandalul anume provocat de cineva pe care-l știi, care și-a mărturisit înainte că va provoca scandalul. Și după ce necuviința s'a petrecut, cu cea mai sublimă liniște de conștiință, autorul scandalului declară că alții au fost autorii, și declarația și-o publică în gazete fără strop de rușinare. Nici pe-o clipă nu se gândește că sute de oameni au fost martori. El se gândeste la miile cari n'au văzut, n'au auzit și nu-l pot controla.

Aceasta nerușinare în a minți este aproape exclusiv calitatea onora, când vorbesc că membri ai unui partid politic. E banală și ajunsă normală minciuna când e vorba, de pildă, de acțiunile

politice. În loc de mii de participanți, adversarul politic scrie la gazetă câteva zeci sau sute, deși a fost prezent și nu orbise câtă vreme a ținut întrunirea. Dacă e vorba de propriul partid, din mii face zeci de mii.

Dar restălmăcirea adevărului e numai primul pas în activitatea critică a cetățeanului. Dacă s'ar mulțumi declarându-te mort, încă nu ar fi mare primejdie. Dar arată și pricinile pentru cari ai murit, te zugrăvește cum îți șade mort, și te înjură și de mamă!

E desigur o slăbiciune, care a luat proporții de perversitate. Și dacă vom fi cu băgare de seamă și vom căuta să cunoaștem pe bârfitori, vom vedea că sunt fără excepție nulități. Oameni cari nu știu ce va să zică a munci. Nu mai vorbim de inexistența ideilor și a cunoștințelor lor.

Bârfitorii se îngrijesc de un singur lucru: să strecoare în opinia publică convingerea că ei bârlesc pentru binele public, că voesc îndreptarea și perfecțiunea. De curând ne-a fost dat să vedem, cu prilejul unui congres cultural, cum s'au agitat câțiva inși politici să pară că le zace la suflet binele acelei instituții culturale. Oameni cunoscuți de toată lumea că în viața lor n'au avut nici în clin, nici în mână cu aceea instituție culturală. N'au lucrat nimic în cadrele ei, din moși strămoși. N'au contribuit cu nimic la înflogirea ei. Nu și-au bătut niciodată capul dacă societatea mai există, și cu ce se îndeletnicește. Și deodată, într'o zi, au început să strige pentru ca apoi un an să amuțească din nou și ei și intereselor lor pentru acea instituție!

Strigățul se născu din grija ce o purtau instituției într'o anumită zi, și chiar într'un anumit ceas: chiar acela în care se hotăra asupra viitoarei conduceri. Și grija era de o singură, de o unică nuanță: coloritul politic al celui ce avea să ajungă în fruntea instituției.

Dacă ar fi reușit, rezultatul ar fi fost acelaș ca și în cazul dat al nereușitei: din ceasul acela s'ar fi desinteresat cu desăvârșire de activitatea acelei instituții, după legile moștenirii și ale tradiției.

Sunt fapte cari se petrec zilnic sub ochii tuturor. Perversitatea intelectuală și etică în relatarea și interpretarea realității e singura roadă vizibilă a sectarismului de partid. Minciuna nu mai stă cu Regele la masă, ci cu sectarul politic, și e servită zilnic, ca cea mai delicioasă delicată, la masa „poporului suveran”. În deformarea realității prin minciuna sectarismului politic e crescută noua generație. Și spunem puțin folosind această vorbă: crescută. Nu e crescută, ci *educată* sistematic, adeseori prin impunere, prin constrângere, să creadă, să simtă, să vadă această nouă generație prin prisma intelectuală și morală cu reflexe perverse a sectarului politic.

O astfel de educație a tinerelor generații nu poate avea ca urmare decât o completă pierdere a simțului realității. Ne vom trezi cu monștri minori sau majori, cari nu vor fi din cale afară primejdioși numai din o singură pricină: se vor devora împreună.

I. AGĂRBICEANU

Colinda

Căzuse zăpadă multă. Zile de arândul a împins satul întreg la nămeții prăbușiți de deasupra, cu nemiluita. În sfârșit, apărură, în toate părțile, cărări spre fântâni, spre moară, spre râu, spre școală și spre biserică. În restimpuri ninsoarea se opria ca prin farmec, și atunci, pe câte un scurt interval, nemărginirea albă scăpăra sclipiri de dumnezească curățenie.

Casele satului, cu streșinile rămase negre, cu ferestrele mici, melancolice, cu hoarnelē harnic fumegătoare, păreau ca niște uriașe ciuperce într'o lume de poveste și feerie.

Așa ne ajunse ajunul Crăciunului.

Căutând priit. fereastră cum ninge mereu și tot mai potopitor, o durere amară și chinuitoare mi se urcă des până în vârful nasului, mă strângea în grumaz și mă înțepa în lumina ochilor:

— „Dacă ninsoarea asta afuristă fine tot așa, cum mă duc eu la colindat!?”

Și cum am mai așteptat această zi! Și cât ne-am mai pregătit pentru umbletul cu colinda, cu Gheorghe de peste părau și cu Filonu Băciții! De zeci de ori am repetat aceleași melodii, am încercat aceleași urări și ne-am dres câte puțin glasurile pițigăite!

Și acum, dacă nu se oprește ninsoarea măcar într'ameazi, ni s'au șpulberat toate visurile, toate bucuriile așteptate, întocmai ca milioanele aceste de fulgi, ce se vântură pe deasupra satului, de zile întregi.

... Am ieșit în mai multe rânduri afară, am măsurat văzduhul viespuitor de înfricoșatele roiuri cu albine albe, am dat din cap cu necaz, așa cum am văzut făcând pe-un moșneag, și mă repeziam până la șură, prin profaiul de omăt moale, care îmi trecea de turecii cizmuțelor. Aici îmi era joarda de colindat, făcută cu o săptămână înainte. Priveam disperat spre casa lui Gheorghe de peste părau și a lui Filonu Băciții, prietenii și ortacii mei destinați pentru cel

dintăiu umblet cu colinda. Li zăriam cotrobăind și pe ei în șoproane, prin șură, pe sub streșinile casei, urmărind pripestenia văzduhului. Din căufăturile lor lungi deslușiam și înțelegeam aceeaș durere...

Dar bucuria noastră nu putea fi sdrobotită. Poate de-aceea, într'un târziu, am auzit pe uliți glas de clopoțele multe și de zurgălaie răscolitoare de suflet. Drept în două mi-a crăpat apriga pușcă de soț, cu ale cărei bubuituri și gloanțe de cânepă băgasem atâta spaimă în bietul moțan. Nu mi-a păsaf. Am aruncat-o ca pe-o unealtă netrebnică și m'am năpustit spre geamurile împodobite cu delicate flori de ger. Par'că numai vărsau văzduhurile, ca înainte. Pe uliți treceau botee de oi la adăpost.

— Aha, tot e bun Dumnezeu, drăguțul!

De peste părau suna vesel glasul lui Gheorghe, în vreme ce, mica lui arătare de flăcău, înnota cu greu prin valurile de omăt, ce se puseră între casa noastră și a lor, cât el de înalte.

Ne-am pregătit repede, cu neastâmpăr și cu bucurii de miei priori. Ne-am infundat în cap căciulile, ne-am potrivit traistele după grumaz, ne-am luat minunatele joarde de colindători. Filónu Băciții ne-aștepta la poartă, gata și el. Roiurile de fulgi abia mai împăianjenau văzduhul. Aveam noroc. Bunul Moș-Crăciun a avut grije de noi...

Întăia colindă și întâiul covrigel, la întâia casă, a fost pentru noi un adevărat și neuitat fior de plăcere și cutremurare. Ni se îmbujoraseră fețele de sărutarea iernii și de cântec. Eram petrecuți cu priviri de dragoste de către femei, de către bărbați. Numai câinii începură să ne primească mănioși, cu mormăituri și zurări de lanțuri. Cele dintăiu atacuri și hămăituri furioase ale acestor lighioane făcură să tremure inima în noi. Dar, puțin câte puțin, ne-am recâștigat îndrăsneala. Lungile, iubitele joarde, ni se părea, că țin la distanță de noi, pe acești dușmani, la care nu ne-am gândit, ai colindelor și bucuriilor de Moș Ajun.

Eram acum la a zecea casă. Bătusem, prin mormanțele de omăt, un sfert de saf. Incepurăm să obosim, să răgușim de atâta drum și atâtea colinde ce cântasem. Căci cântasem: „Sus în cer mai lângă lună“, „Colo sus la Răsărit“, „Trei păcurărași pe munte“, „Trei boeri bătrâni“, și toate câte le știam, mai lungi și mai scurte, pentruca să audă gazdele ce știm noi, să se minuneze de cântecele noastre și să ne laude.

Traistele ne atârnav grele de povara darurilor ce căpătasem. Trecusem pe din sus de saf în semicerc și acum ne întorceam, apropiindu-ne, cu fiecare casă, de punctul de plecare. Eram veseli și bucuroși de evlavia zilei, ne cutremuram plăcut de melodiile altor colindători, ce se împânzeau îndărătul și înaintea noastră, răsunători, prin înegurarea, ce părea că se lasă peste lume... și mergeam înainte cu plăcere, cu dragoste.

Tărându-ne joardele după noi, sau ținându-le drept în sus, alergam dela o fereastră la alta, pretutindeni așteptați și agrășiți cu

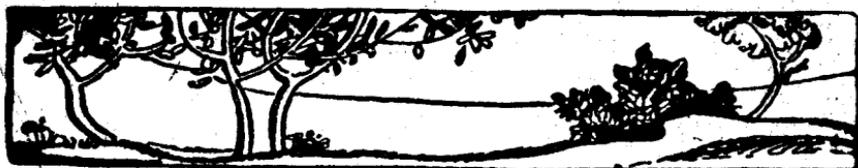
dulceață. Isprăvisem la prescurărița și focmai intram în ograda largă, plină de bogății gospodărești ale lui Chimu din Deal. Prin omătul mare, cât noi, care ne arunca în ochi pulbere de fulgi reci, învăluți în zloată, ne ocrotiam puțin privirile sub bordul căciulilor. Așa, atacul celor doi dulăi albi, mari și înfricoșați, ca niște dihanii, de care n'am mai văzut, a fost o surprindere fulgerătoare. N'am apucat, nici măcar să ne ridicăm joardele amenințătoare. Socot însă că chiar dacă le ridicam, nu făceam mare ispravă. Gheorghe și Filon au fost mai sprinteni sau mai norocoși. O tulară. Eu n'am avut vreme să chibzuesc nimic. M'am simțit înșfăcat fulgerător de-o gură cumplită, tăvălindu-mă, ca pe-o minge, prin noianul de omăt. Am deslușit apoi, tot așa de iute, un glas răstît și gros, de bărbat. Am auzit chiar izbituri și sudalme grele. Am fost ridicat de mâini necunoscute. Ca prin vis, mi-am simțit traista ciufulită rău, iar joarda, pe care n'o lăsasem din mână, mi-am văzut-o ruptă, îndoită, batjocorită.

Când m'au dat în primire mamei, am isbucnit în plâns cu sughituri:

— Gheorghe și Filon au fugit...! Nu m'au apărat!

Mama, firește, a știut să mă mângăie și să mă potolească curând. Trecând prin dreptul ferestrelor noastre însă, așa cum eram, mi-am zărit acolo chipul de mic colindător grozav de ciufulit. M'a înecat din nou obida și plânsul. Cu bucuria și cel dintâiu debut rupte în două, m'am desbrăcat încet și m'am culcat aproape de fereastră, unde am adormit târziu în cântecul colindelor cântate frumos și cu dulceață de către alții, până în zorii zilei următoare...

TEODOR MURĂȘANU

Depopularea Banatului

Banatul, care mai demult era considerat ca cel dintâi ținut românesc, dela o vreme încoace se luptă pentru cea mai tristă dintre celebrități: aceea de a muri de bunăvoie. Dintr'un complex întreg de motive, unele cunoscute sau bănuite, altele necunoscute încă, această mândră provincie se sinucide exact în momentul, când țința luptelor de veacuri, purtate cu fală și bărbăție, a fost atinsă. Banatul renunță la viață fără niciun motiv binecuvântat, decât doar de a putea oferi asuprașitorilor de eri spectacolul, că ceea ce n'a putut face statul oprimit, o va face el acum, fără nicio constrângere externă. Ca și cum ar vrea să spună, că în trecut s'a luptat s'a luptat doar împotriva forme de a muri, nu contra morții însăși.

Ura de viață a Banatului datează de mai multe decenii. Incepe cu apariții parțiale pela 1850 și deatunci se generalizează tot mai mult. În anii 1900, statistica ungară înregistrează acest fenomen pe toată întinderea Banatului.

Iată care era situația socială a elementului românesc, în Banat, după datele recensământului din 1900¹⁾, fără granița militară:

Județul Timiș. În epoca dela 1850—1930, populațiunea a scăzut în următoarele comune românești:

1. Ficătar, 2. Uilac, 3. Unip, 4. Căpăt, 5. Dobza, 6. Blaj, 7. Icloda, 8. Moșnița, 9. Ciroc, 10. Paraș, 11. Cerneteaz, 12. Ghiroda, 13. Urtvin, 14. Sânmihaiul-român, 15. Lighed, 16. Cerna, 17. Berin, 18. Stamora română, 19. Jebel, 20. Obad, 21. Petromani, 22. Ghilad, 23. Șipet, 24. Ghertenis, 25. Șoșdea, 26. Semlacul-mare, 27. Gaiul-mic, 28. Jamul-mare, 29. Buzad, 30. Siclaș, 31. Belinș, 32. Șustră, 33. Teș, 34. Sicheșut, 35. Fiscut, 36. Călacea, 37. Seciani, 38. Murani, 39. Bencecul român, 40. Alioș, 41. Dorgoș, 42. Petriș, 43. Șiștarovăț, 44. Lalosinș, 45. Chizdia.

Județul Caraș-Severin. În acelaș interval de timp, Caraș-Severinul ne prezintă un regres în următoarele comune:

1. Hodoș, 2. Bulduc, Coșteiul-mare, 4. Silvaș, 5. Zolt, 6. Bucovăț, 7. Seceni, 8. Sărăzani, 9. Românești, 10. Goizești, 11. Brea-

¹⁾ Balogh Pál: A népfajok Magyarországon, Budapest, 1902, p. 350—840.

cova, 12. Lăpușnic (plasa Balint), 13. Fădimac, 14. Culina, 15. Clujova, 16. Zorani, 17. Temerești, 18. Ohaba-sârbească, 19. Bruznic, 20. Dobrești, 21. Rădmănești, 22. Virișmori, 23. Bulci, 24. Bata, 25. Petrița, 26. Nicolint, 27. Oravița-română, 28. Agadici, 29. Măidan, 30. Ciudanovița, 31. Gornia, 32. Calina, 33. Giurgiova, 34. Săcăș, 35. Comorăște, 36. Fizeșiu, 37. Călnic, 38. Soceni, 39. Ezeriș, 40. Fârlug, 41. Valea-mare, 42. Zăguzeni, 43. Ohaba-Mătnic, 44. Mătnicul-mare, 45. Prisaca, 46. Maciova, 47. Peștera, 48. Sacul, 49. Tincova, 50. Jdioara, 51. Gavojdia. 52. Măguri, 53. Armadia, 54. Tapia.

Județul Torontal. La prima vedere, situația în județul Torontal, la aceeași epocă, a fost mai puțin jălnică, întrucât creșterea populației nu s'a înregistrat decât în cinci sate românești și anume:

1. Marghita, 2. Cebza, 3. Macedonia, 4. Toader, 5. Jancahida.

Vom vedea însă mai târziu, că situația în aparență mai bună în Torontal nu se datorește sporului natural al populației românești autohtone, ci unei alte împrejurări, despre care vom vorbi în legătură cu cauzele depopulării.

În Banat deci, fără granița militară, în jumătatea de veac încheiată la 1900, am avut 104 sate românești în care populațiunea a scăzut. Acest număr este extraordinar de mare, căci granița militară (română și sârbă) constituie aproape $\frac{1}{3}$ parte din Banat, cu peste 100 comune românești, și de unde, la epoca amintită nu avem date asupra mișcării populației.

Dela unire încoace nu s'a făcut un recensământ general al populației, care să ne permită urmărirea fenomenului depopulării pe bază de comparație. Totuși, cercetări parțiale și deducții trase din numărul nașterilor și deceselor ne indică chiar o agravare a situației.

Dr. Iosif Nemoianu, făcând anchetă în această direcțiune în plasa Răcăjdia și Bocșa-montană constată că, în cea dintâi, natalitatea medie a fost înainte de război de $17,12\%$, în timpul războiului de $7,20\%$, iar după război de $18,12\%$, deci cu jumătate mai puțin decât media țării și sub natalitatea antebelică a Franței. În plasa Bocșa-montană natalitatea medie pentru anii dinainte de război a fost de $28,10\%$, în cursul războiului a scăzut la $11,22\%$, iar în anii postbelici s'a ridicat la $24,01\%$, deci sub nivelul natalității antebelice și cu $12,13\%$ sub natalitatea medie a țării¹⁾.

Tot cu privire la situația de după război, dl N. T. Ionescu, director general al statisticii în ministerul de interne, scrie următoarele:²⁾

„În ce privește comunele rurale, cel mai însemnat spor s'a observat în județele din țara veche și apoi în Basarabia; cel mai redus fiind în cele trei județe ale Banatului. Aceiaș constatare rămâne valabilă și pentru comunele urbane, cu deosebirea, că pro-

¹⁾ Contribuțiuni la problema copiilor în Banat. Lugoj, 1928, p. 24.

²⁾ Mișcarea populației României în anul 1928, Buc., 1930, p. 9.

porțiile sunt mai reduse și că în orașele din Banat, în general, numărul deceselor a întrecut numărul nașterilor, producându-se un deficit de 2,7 la 1000 locuitori urbani“.

Iar în altă parte¹⁾, dl N. T. Ionescu mai scrie: „Dacă separam însă Transilvania de Banat, vom vedea că în acesta din urmă cifra născuților vii a fost de 21,085 copii, care raportată la cifra probabilă a populației (rurale și urbane) a celor trei județe care compun Banatul (Severin, Caraș și Timiș-Torontal), adică 917.000 locuitori, găsim un coeficient de natalitate de 22,9 la 1000 locuitori. În celelalte județe care formează Transilvania propriu zisă, numărul născuților-vii, a fost de 137.460 copii, ceea ce, față de cifra populației aceluși ținut reprezintă 30,7 la 1000 locuitori. Deci, în Banat coeficientul de natalitate este cel mai redus“.

Românii din Banatul sârbesc au rămas și ei neclintii partizani ai morții.

Cauzele ce au creat această primejdioasă stare de lucruri sunt, probabil, multe și felurite. În lipsă de studii ample și documentate în această direcțiune, nu se pot enumera cu certitudine. Făcând, acum câțiva ani, cu modeste mijloace, oglinda socială a unei plase (Răcăjdia), am înregistrat următoarele cauze probabile:

1. emigrările (mai ales în trecut);
2. sistemul de un copil;
3. destrăbălarea familiară;
4. situațiunea culturală inferioară a femeii;
5. luxul;
6. alcoolismul, cu tot cortegiul lui de plăgi sociale.

Cercetări ulterioare, făcute cu aparat științific, au confirmat unele din cauzele indicate de noi mai mult pe bază de observație.

Dl N. T. Ionescu, în broșura-i citată²⁾, în legătură cu destrăbălarea familiară scrie următoarele:

„Printre populația sătească, procentul cel mai însemnat al nașterilor nelegitime s'a produs în județele de peste Carpați, în special în Banat (Ardeal 9,7%; Banat 16,8% din nașteri ce au fost ilegitime“).

Dr. Iosif Nemoianu, aprofundând aceiaș chestiune, mai ales în latura ei economică, așterne pe hârtie următoarele judicioase rânduri:³⁾

„Căsătoria ne însemnează întemeierea unei noi familii, în înțelesul etic al cuvântului, ci este o tranzacție pur economică — în favorul părinților celor ce azi se căsătoresc. Căci tinerii rămân mai departe în familia băiatului sau a fetei, unde îndeplinesc, cu mai mult sau mai puțin succes, rolul de servitori-stăpâni. Legăturile între soți nu se fac nemijlocit, ci depind de amestecul continuu al bătrânilor, cari dictează până și numărul și data co-

¹⁾ op. cit. p. 7.

²⁾ p. 9.

³⁾ op. cit. p. 26.

piilor ce se vor naște, iar elanul lor este subordonat voinței — nu odată capriciilor — bătrânilor. Pe acest fond autohton s'a greșat influența șvăbească a sistemului de un copil și cea sârbească a concubinajului precoce la vârsta de 13—15 ani, având drept consecință socială destrăbălarea moravurilor în familie, iar ca rezultat economic prezența în aceiaș casă a 2—3 generații cu înrudiri colaterale, trăind într'un fel de comunizare economic, supus egoismului aceluia care figurează ca proprietar în cartea funduară. Natural că, acest mediu este potrivit natalității. El nu poate fi compensat nici prin hărnicia proverbială a țaranului bănățean. Rezultatul se vede: în loc de expansiune, avem o continuă reducere a numărului de „fumuri“.

Un singur motiv binecuvântat a contribuit la micșorarea unora din satele bănățene, și pe care îl înregistrăm mai jos cu regretul de a nu mai fi actual și nici principal.

Iată ce explicație ne dă Balogh Pál cu privire la trecut:¹⁾

„Elementul românesc s'a întins până aci (jud. Timiș N. A.) din Carpații de Est; satele lor sunt mai considerabile decât în Ardeal... Din aceste creațiuni masive se vede, că românii au avut de gând să înlănțe rădăcini adânci în șesul Dunării de jos, aici și-au trimis roiurile toate acele sate, în care populațiunea scade în mod vizibil. Așa au putut ca în anumite puncte să atingă Tisa“.

Acest citat explică și faptul că, satele din Torontal s'au menținut ca număr; golul lor a fost mereu umplut de rezervele ce veneau din urmă și care astăzi nu mai sunt...

Ca încheiere, ne asociăm și noi la concluzia d-ului N. T. Ioanescu care scrie:

„Asupra situațiunii demografice a acestui frumos și interesant ținut al țării care e Banatul, este imperios necesar ca să se îndrepte toată atențiunea și sollicitudinea factorilor competenți“.

Dar în primul rând ne incumbă această datorie nouă bănățenilor, căci despre moartea noastră este vorba. Fără dorința noastră de a trăi, „factorii competenți“ nu pot face altă decât să ne bocească.

P. NEMOIANU

---

¹⁾ op. cit. p. 836.

Temă cu variațiuni

— Despre cinste sau onoare —

I.

(Cabinetul unui secretar general. Întră precipitat un ales al națiunii).

Deputatul: Salve, Mișule!

Secretarul: Noroc, Mitică! Ce mai nou în fabrica voastră?

Deputatul: Nu știu, dragă! Eu semnez apelul nominal și pe urmă dispar. Trebuie să fiu acolo la apel, știi tu, pentru diurnă. Așa-i cinstit. Dar pe urmă mă evapor. Am atâtea treburi, de nu-mi văd capul! Și acum, am venit la tine pentru o afacere urgentă.

Secretar: Ei, hai, dă-i drumul!

Deputatul: A venit pe capul meu un individ de la Dorohoi...

Secretar: De la Dorohoi?!

Deputatul: Da, dragă, nu știi că-s deputat de Dorohoi? Acolo am fost cap de listă.

Secretar: Nu știam.

Deputatul: Ei, acum știi. Individul ăsta, unul Costăchel Simion, ci-că are drepturi la protecțiunea mea, pentru că l'a bătut opoziția la alegeri. Cum tu îmi ești cel mai bun prieten, am venit să mă servești.

Secretar: Ce vrea?

Deputatul: Vrea și el o slujbă la Herța, ori la Darabani, nu știu minte.

Secretar: Ce slujbă?

Deputatul: Dracu știe! A făcut o cerere la tine și mi-a dat numărul de înregistrare: 17.382, de-acum trei săptămâni. Ai să vezi tu despre ce-i vorba.

Secret.: Bine, dragă, o să te servesc. Îi găsesc eu un loc.

Deputatul: Stăi, frate, nu te repezi! Dă-l dracului, că-i un idiot și-un bețiv...

Secret.: Păi atunci? Cum să-l pun în slujbă?

Deputatul: Ți-am spus eu să-l pui?!

Secret.: Bine, omule, atunci pentru ce-ai venit la mine? Nu mai înțeleg nimic!

Deputatul: Nu înțelegi, că tâmpitul a venit de la Dorohoi pentru treaba asta? Atâta s'a milogit, că i-am dat *cuvântul de cinste* că am să viu pe la tine. Și-am venit. Dacă mi-am dat *cuvântul*! Poate o să vie la tine și el. Tu fă ce știi, că eu nu mă amestec. Eu ți-am spus. Salve!

Secret.: La revedere, dragă.

II.

(Pe o canapea într'un somptuos salon, două doamne, una brună, alta blondă, — făcută nu născută, — la adăpostul unei uriașe plante exotice, ciripesc dragălaș. O prietenă comună, cu care ciripiseră împreună despre modă și cancanuri, plecase chiar atunci).

Bruna: Uf! Bine c'am scăpat!

Blonda: De cine dragă?

Bruna: De impertinența asta care a plecat! Sunt trei săptămâni de când îi dau a înțelege, că vizitele ei mă plictisesc, și tot nu înțelege. Eu n'am mai fost la ea de-o lună și tot nu pricepe că nu trebuie să mai scoată capul în lume.

Blonda: Bine, scumpa mea, parcă erași foarte bune prietene!?

Bruna: Dar cine putea să-și închipuie, dragă, decadența ei, și imoralitatea în care se bălăcește.

Blonda: Ce-a făcut nenorocita? A trișat la cărți? Și-a provocat un avort?

Bruna: Nu dragă; nu mai divaga! *Are un amant!*

Blonda: Ha, ha, ha, ha! Ei și? Nu-i lucru nou! Și tocmai tu te scandalizezi de asta? (*Cu intenție*) Eu mai cunosc și, altă lume.

Bruna: Pardon! Nu-i tot una! Pe ea bărbatul o iubește.

Blonda: Și pe tine nu te iubește Virgil?

Bruna: La noi e cu totul altceva, dragă! Noi lucrăm *cinstit*. Deplină și absolută libertate reciprocă. Eu nu-l controlez pe Virgil și nici el n'are drept să mă urmărească.

Blonda: Se zice însă, că el n'are nici o amantă.

Bruna: Asta-i treaba lui! N'are decât să-și ia! Eu am amant, e adevărat. Și nu ascund acest fapt nici față de Virgil. Dar de la Georges eu nu primesc cadouri. Mai mult: i-am interzis formal chiar florile. Și fiindcă tu îmi ești cea mai bună prietenă, pot să-ți fac des-

tăinuirea, că de multe ori l'am ajutat pe Georges cu câteva mii de lei. Dar, te rog, asta între noi! Să nu afle, că s'ar simți umilit. Pe când *nenorocita* aia primește cadouri și bani dela el. O așa *necinste* mă compromite și am să fiu silită s'o dau afară!

III.

(Fragment dintr'o scrisoare găsită într'un club — nu politic — ci de jocuri nevinovate).

...„violența d-tale. Numai datorită temperamentului d-tale vulcanic, n'ai avut răbdarea să ascuți, stimate domn, explicațiile ce trebuiau să urmeze între doi oameni onorabili. Și tot violența te-a făcut să-mi arunci acuzația că aș fi trișat. Se vede bine că nu mă cunoști. Eu am acces în cele mai selecte cluburi și saloane și cred că relațiunile mele cu lumea bună sunt o suficientă garanție a moralității mele. Iată pentru ce nu m'am formalizat de acuzațiunea d-tale. N'am trișat, domnul meu! Dacă eu am avut caré de ași, cu toată afirmațiunea d-tale că ai aruncat asul de cupă, asta nu înseamnă că am trișat. După plecarea d-tale s'au controlat cărțile și nu s'au găsit *cinci ași*. Prin urmare eu n'am subtilizat o carte străină. Faptul nu poate avea altă explicație decât că am ridicat cărțile aruncate de d-ta.

Nu-ți scriu aceste rânduri pentru a te convinge. Eu am relațiunile și reputația mea, pe care violența d-tale nu mi le poate știrbi. Îți scriu numai pentru a te informa și pentru a-ți achita *datoria de onoare*, ce o am față de d-ta. Îți trimit cei 1800 lei, ce ți-am rămas dator, — deși după toate legile jocului potul nu ți se cuvine, — și te rog să-mi confirmi primirea prin comisionarul care ți-i aduce“.

IV.

(În fața cofetăriei Capșa. Ora 11. Doi amici privesc defilarea batalionelor de femei, făcând diverse aprecieri anatomice ca la căii de curse. Din strada Sărindar, se repede prin fața automobilelor, — încremenite de gestul imperativ al „omului care dă din mâni“ în mijlocul stradei, — un tânăr elegant. Noul venit când ajunge lângă oamenii care bârfeau, întoarce capul ostentativ și trece grăbit înainte).

A.: Uite Mișu!

B.: Dă-l dracului!

A.: Pare supărat. A întors capul ca și cum n'ar fi vrut să ne vadă.

B.: Cred și eu. Se teme.

A.: De cine?

B.: De mine! I-am spus categoric: Când vei mai îndrăzi să-mi vorbești îți frag patru perechi de palme!

A.: Din prietenia voastră aici ați ajuns?

B.: Dacă-i canalie!

A.: Ce-ați avut?

B.: Inchipue-ți dragă: alaltă seară la „Leul și cârnatul” eram mai mulți prieteni și discutam. Venind vorba, — cum era normal, — despre politică, și cum eu, ca membru al partidului dela guvern, documentam necesitatea nouilor economii bugetare, dobitocul îmi spune textual: „Păi tu cum n’ ai să susții economiile, că te ai umflat ca o ploșniță”. M’ am uitat la el cu mirare și, fiindcă era trăsniț, i am răspuns: „Ești un măgar! Cu tine nu discut că nu poți pricepe reformele economice”.

Și atunci infamul îmi răspunde rânjind: „A, ha, reforme economice? Se vede că tot în virtutea acestor reforme, nevastă ta desvoltă o febrilă activitate... extra conjugală”.

A.: Aoleo! Ce măgărie! Și tu?

B.: Am rămas înmărmurit, dragă. Ceilalți priveau la noi. M’ am recules și am ridicat halba să-l trăsnesc. Canalia a prins mișcarea, m’ a lovit peste mână, și... mi-a tras două palme.

A.: Cum se poate poate, frate? Îl știam pe Mișu om cu socoteală.

B.: Canalie! Mi-a tras două palme și-a fugit! Pe onoarea mea! I am trimis vorbă că-i trag patru perechi de palme când o în drăzni să-mi mai vorbească. Și-acum fuge, lașul! Lucru cinstit e asta?

V.

Dintr’un ziar:

„Noi am fost cei dintâi cari am relatat cu toate detaliile penibilul incident petrecut în Cameră în ședința de luni după amiază. Reamintim în două vorbe: La o întrerupere spirituală, deși violentă, a dlui deputat Z, oratorul d. deputat V. i-a strigat: „Ești un bandit”, și l-a invitat să facă o călătorie într’un port rău famat.

Am prevăzut chiar de atunci că acest incident nu se poate tranșa decât potrivit codului de onoare. Prevederile noastre s’ au adeverit. D. Z. și-a constituit martori, cari în urma unor lungi și amănunțite discuții au hotărât eșirea pe teren. Astăzi a avut loc înfățișarea și după ce s’ au tras două gloanțe fără rezultat, combatanții și-au strâns mâna”.

VLADIMIR NIÇOARĂ

Cronica politicei externe

— Căderea guvernului Tardieu —

Guvernul prezidat de dl André Tardieu, unul din cei mai bine dotați bărbați politici ai Franței, reușind să se mențină mai mult de un an la cârma statului cu toate asalturile disperate ce i le-a dat în Cameră în tot cursul anului opoziția radicală și socialistă, a fost pus în minoritate în Senat și silit astfel să demisioneze.

Cine cunoaște compunerea actuală a Senatului francez își dă seama că evenimentul, deși neașteptat, era firesc să se producă, fiindcă, în urma ultimelor alegeri parțiale, majoritatea senatorilor aparține azi grupurilor opozante. În adevăr, din 312 senatori, 148 aparțin stângei democratice radicale și radical-socialiste și 16 partidului socialist unificat. Opoziția numără prin urmare 164, pe când guvernul Tardieu nu dispunea decât de 148 partizani.

Că așa fiind, acest vot de blam nu s'a produs mai de mult, se explică prin faptul că stânga radicală, — partidul, mai bine zis grupul de partide cel mai numeros din Senat, — este compusă din mai multe fracțiuni, între care există legături principiale, care totuși în anumite împrejurări își păstrează independența lor. Ele nu votează întotdeauna și à tout prix contra guvernului, deslipindu-se aproape în toate împrejurările un număr important de senatori de grupul central și votând după cum le dictează cunoștința.

Chiar în actuala împrejurare nu toți cei 148 de senatori radicali au votat moțiunea contra guvernului, 7 votând împotriva ei și 10 abținându-se de astădată. Inșă numărul acestor nedisciplinați, în sensul românesc al cuvântului, a fost mai mic ca de obicei, astfel că guvernul n'a mai putut obține majoritatea, mai ales că 9 senatori din partidele guvernamentale s'au obținut dela vot și 3 au votat chiar contra guvernului.

„Ministerul — spune „Le Temps“ — a succumbat prin faptul că a fost părăsit de unii dintre acei susținători „intermitenți“, de acei amici cari oscilează la cea mai mică *sufflare de vânt*, și cari sunt totdeauna gata să se retragă în surdină, în momentele grele și decisive“.

„Sufflarea de vânt“ a fost afacerea Oustric. Opinia publică franceză, extem de sensibilă în asemeni afaceri delicate, a influențat pe acei susținători intermitenți, hotărându-i să se retragă în surdină și să voteze contra guvernului, deși acesta nu apărea întru nimic compromis în această scandaloaasă afacere.

Nici chiar ministrul de justiție, Péret, demisionat imediat ce s'a pus pe tapet „afacerea“, nici cei doi subsecretari de stat, demisionați ceva mai târziu, nu apar întru nimic compromiși și, dacă au demisionat, au făcut-o pentru a putea da posibilitate justiției să intervină cu mai multă imparțialitate.

Acest gest elegant n'a influențat însă Senatul, pentru că în Franța expresiunea „corectitudine“ politică și personală are alt înțeles și semnificație decât, de pildă, în țara noastră, unde miniștri acuzați de afaceri mult mai grave, nu numai că nu demisionează, dar nici măcar nu caută să se disculpe. În acest sens, cazul recent al dlui Madgearu este tipic. În contra d-sale s'a dus prin presă o violentă campanie, acuzându-l de incorectitudine în afacerea contractului Stewart și un deputat din opoziție, d. C. Ceaușoglu, anunțând o interpelare, i-a furnizat o bună ocazia să se disculpe.

În Franța însă, un ministru nu așteaptă să fie interpelat în Cameră sau în Senat. El demisionează din primul moment când numele său este pronunțat în legătură cu o afacere incorectă. Este adevărat că la noi acuzațiile se aduc cu multă ușurință, însă tocmai de aceea, pentru că cei cărora li se aduc nu se sinchisesc, trecând peste ele cu cea mai mare dezinvoltură.

Opinia publică franceză nu se mulțumește însă nici cu asemenea sacrificii, după cum am văzut din votul Senatului francez, cu toate explicațiile date de dl André Tardieu asupra afacerii Oustric în special, și cu toată expunerea rezultatelor atât de fecunde al celor treisprezece luni de guvernare.

Afacerea Oustric nu este în fond decât urmarea naturală a aglomerației de capitaluri, ea nu este însă, după cum a spus, dl Tardieu în discursul său, o specialitate franceză, de care poate fi făcut răspunzător guvernul. Și d-sa a amintit că Belgia a avut afacerea Loevenstein, Engiltera afacerea Hatry, Germania afacerea Michäelis și Statele Unite multe asemenea afaceri. Cu toate acestea când s'a prăbușit Hatry, a cărui principale institute erau prezidate de un membru al Camerei Lorzilor, dl Snowden n'a fost interpelat, cum n'a fost interpelat nici dl Mellon, ministrul de finanțe american, pentru cele 717 falimente de bănci din Statele Unite.

Dl Tardieu, în discursul său, a vorbit apoi de situația financiară și economică a Franței și a celorlalte țări, afirmând că criza mondială are repercusiuni și în Franța, că totuși situația este departe

de a fi îngrijitoare, pentru că Franța este singura țară care și poate permite luxul unei sporiri a emisiunii și este țara în care incasările căilor ferate se mențin aproape la același nivel ca în trecut, precum se mențin cu mici scăderi și prețurile materiilor prime și cursurile acțiunilor.

A spus de pildă, că cursul acțiunilor n'a scăzut decât cu 21%, pe când în Anglia și în America acțiunile au scăzut cu peste 40%, apoi prețul grâului se menține în Franța la 170 fr. chintalul, *pe când în România el a scăzut la 50 fr.* (Este momentul a ne întreba aici, cum este posibil ca exportul nostru de cereale să fie atât de prost organizat, încât transportul și celelalte cheltuieli mărunte, din porturile noastre până la Marsilia, să coste diferența dintre prețul din Franța și cel dela noi, adică 120 franci de chintal?)

Dl Tardieu a dat și câteva cifre interesante. Astfel a afirmat că în casele de păstrare și economii sunt depuse 37 miliarde de franci și în bănci 45 miliarde, în total 82 miliarde franci, sau aproximativ 600 miliarde de lei, cam de 15 ori bugetul anual al României, și că Franța dispune de cel mai mare stoc de aur din lume, anume 51 miliarde franci aur, depuse în subteranele Băncii Franței.

Postul președinte de consiliu a trecut apoi la expunerea realizărilor ministerului său, accentuând că trebuie să se laude singur cu binele pe care l-a făcut, pentru că interpelatorul, ca toți interpelatorii cari se respectă, a lăsat în umbră aceste realizări. În această parte a discursului găsim deasemenea lucruri care merită să fie cunoscute. De exemplu, că din 38.000 de comune, cât există în Franța, 30.000 sunt, de acum electrificate, și că în ultimul an 40.000 km. de șosele județene și comunale au fost declarate drept naționale, trecând sub administrația statului.

* * *

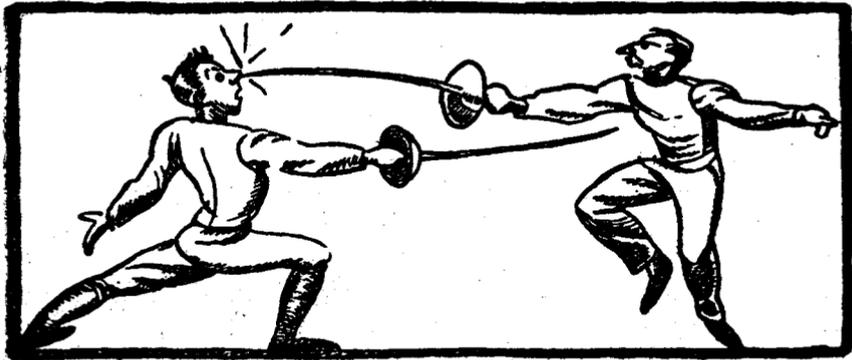
După ce a vorbit pe larg despre politica internă pe care a făcut-o personal ca ministru de resort, și de cea externă, la care a colaborat cu dl Briand, dl Tardieu a sfârșit astfel:

„Iată-ne în fața dv. cu faptele noastre. Ne supunem judecății dv., cum am spus-o cu tenacitate tuturor informatorilor binevoitori cari, în ultimele zile, veneau să-mi spună că *asediul Senatului* este un fapt împlinit, și că prin urmare nici nu trebuie să mă mai apar. Cred totuși că acest discurs franc, loial și complet n'a fost zadarnic“.

Aplauze furtivoase și repetate au salutat perorația președintelui de consiliu, care a fost viu felicitat când a scoborât dela tribună.

Cu toate acestea, procedându-se la vot, Senatul s'a pronunțat că guvernul trebuie să plece. Informatorii binevoitori fuseseră bine instruiți: *asediul Senatului era un fapt împlinit și discursul franc și loial al șefului guvernului a rămas zadarnic.*

V. P. R.

GAZETA RIMATĂ

Crăciun sărac

BCU Cluj / Central University Library Cluj

La casa de om sărac
S'a gătat făina 'n sac.

(Octavian Goga)

Sărmani creștini din țara asta,
Ce să vă spun, ca să vă 'mpac?
Așa v'ajunse azi năpasta,
Crăciunul nostru e sărac...

Veneau, în preajma sărbătorii,
Colindătorii în ciardac,
Acum colindă percepatorii,
Crăciunul nostru e sărac...

Nu v'a rămas, bătrâni, în pipă,
Nici o fărâmă de tabac,
Foc alții imbuibași, risipă,
Crăciunul nostru e sărac...

Nici Moș-Ajun, moșneagul darnic,
Nu poartă bunătați în sac,
L'ași așteptat, copii, zadarnic,
Crăciunul nostru e sărac...

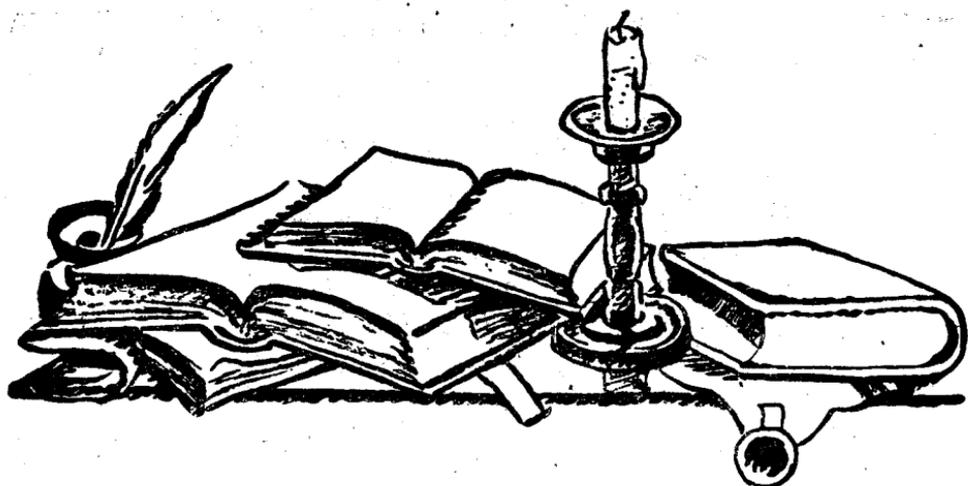
Nevestelor, n'ași pus pe masă
Nici o bucată de colac,
Nimic nu mai aveți la casă,
Crăciunul nostru e sărac...

Se 'nfige lipsa, ca toporul
In trunchiul unui biet copac,
Plugari, nu umblă plugușorul,
Crăciunul nostru e sărac...

Flămânzi și 'nfrigurați, rapsozii
Au pus cântării lor capac;
Când țara-o cârmuiesc irozii,
Crăciunul nostru e sărac...

Amarnic v'au mai stors vechilii,
Sărmani creștini, ce să vă fac?
Priviți cum chefuiesc Boilii,
Crăciunul nostru e sărac...

ANDREI PUNGĂGOALĂ,
funcționar român fără leafă
de Crăciun.

ÎNSEMĂNĂRI

Moartea lui Vintilă Brătianu. — În clipa din urmă, când acest număr din „Țara Noastră” era gata pentru tipărit, ne-a sosit vestea încetării din viață a lui Vintilă Brătianu.

N'am fi putut să trecem peste această tristă întâmplare, fără să exprimăm în câteva cuvinte pioase simțământul nostru de adânc regret în fața pierderii, pe care o îndură țara.

Cu toate erorile, de care, om fiind, n'a avut cum să se ferească, șeful partidului liberal rămâne în amintirea noastră a tuturor ca un bun român, insuflețit de un sincer patriotism și încrezător în puterile de viață ale neamului său. Programul său economic n'a dat numai roade ferice, dar până și adversarii săi, acum când patimile au făcut în fața mormântului lui deschis, vor trebui să-i recunoască

neostenita putere de muncă, stăruința în atingerea țelului urmărit și perfecta sa corectitudine personală. Asemenea oameni impun respect, chiar când greșesc.

Să-i fie, acestui bărbat chinuit de grija pentru țara sa, — jărâna ușoară!

Cuvinte pentru creștini. — O veche tradiție cere, ca în preajma sărbătorilor creștinești ale Nașterii Domnului, sufletul, desbrăcat de grijile lumesti, ale credinșilor, să se înalțe purificat spre sferile serine ale păcii și ale înfrățirii dintre oameni.

Niciodată, această detașare de frământarea vieții cotidiene n'a fost mai nevoioasă decât în clipele acestea grele, de profundă desamăgire și de obștească amărăciune, prin care trecem. S'a strâns, pe umerii răbdători ai țării, alătea poveri ne-

bănuite, încât privirile ei aproape nu mai știu să caute spre albastrul curat al cerului. De multă vreme, n'a fost printre noi o mai accentuată lipsă de ideal, un prisos mai turburător de preocupări materiale. Criza economică prin care trecem, agravată de nepriceperea unor cărmuitori nechemate, obsedează cu imperativele-i brutale, toată preocuparea claselor sociale de la noi. Plugari, negustori, funcționari, — toți se uită îngrijorați spre ziua de mâine, în timp ce umbrele mizeriei trec amenințătoare pe lângă căminul fiecăruia.

Ce fel de cuvinte pentru creștini se pot rostii în asemenea împrejurări? Cuvinte de îmbărbătare, răscolitoare de încredere; cuvinte de mângâiere, pline de îndemnuri la resemnare. Astfel au și vorbit arhierii noștri în pastoralele adresate fiilor lor suferințoși. Noi am dori, ca cuprinsul lor să găsească tot ecoul dorit. În același înțeles urăm și noi cetățitorilor noștri, sărbători pe cât e cu putință, vesele...

Verbe și cifre. — După o interminabilă discuție asupra mesajului, cu prilejul căreia s'au finit zilele de arândul o serie de discursuri lipsite de orice interes obștesc, Camera dă zor acum să isprăvească în câteva ședințe, la repezeală, examinarea proiectului de buget al țării pe anul 1931. Vorbăria goală s'a bucurat de tot răgazul unui timp pierdut zadarnic, iar problema foarte serioasă a asanării finanțelor statului va fi rezolvată, — ca să zicem așa, — în atmosfera trepidantă de nerăbdare a oricărui început de vacanță. Evident, că în asemenea condiții nu poate fi vorba de o dezbateră serioasă. S'a îndeplinit o simplă formalitate, sub căutătura blândă și nevinoșă a dlui Gh. Mironescu, acest duce Moș-Grăciun național-țărănist.

N'am avea nimic de spus, dacă tragedia bugetară a României ar fi, și ea, numai o simplă formalitate...

Alegerile parțiale. — La sfârșitul lui Ianuarie, corpul electoral din câteva județe

va fi chemat din nou în fața urnelor. Guvernul a amănat cât a putut această consultare obligatorie a alegătorilor, dându-și seama, că se supune unei grele încercări. Nu-i, într'adevăr, prea comod pentru partidul național-țărănist să înfrunte imputările atâtor bieți naivi, pe cari i-a înșelat fără rușine în decursul celor zece ani de opoziție.

În ultimul timp, fericiții deținători ai puterii, ocupați cu aranjarea afător contracte păgubitoare pentru stat și cu încasarea atâtor tantieme, diurne și comisioane, n'au prea avut vreme să dea ochii cu mulțimea. Au rămas retrași în călduțul lor bârlog, rumegând cu o teribilă poftă beneficiile unei cărmuiri, pe cât de vițregă cu țara, pe atât de generoasă cu clienții ei. Acolo, unde câțiva aleși ai națiunii, mai îndrăzneți, au încercat să... explice poporului cauzele dezastrului economic, pe care nepriceperea lor l-a provocat, manifestațiile ostile n'au lipsit, iar demagogii de ieri, lătrătorii la răspântie ai atâtor promisiuni și atâțării vinovate s'au văzut nevoiți să-și ia tâlpășița, pentru a nu fi scărmanați mai în deaproape.

Lupta electorală la alegerile parțiale din Ianuarie, se va angaja, deci, în condițiuni cu totul schimbate. Dl I. Mihalache, vulpoi cu experiență în materie, a avut grije să atragă atenția partizanilor într'o constatare recentă a majorităților parlamentare, că guvernul își dă seama de dificultatea situației, dar că un mare interes de existență îi dictează să facă toate sforțările pentru a recâștiga toate mandatele rămase vacante. Într'o măsură, are dreptate domnul I. Mihalache. Partidul național-țărănist, mulțumită felului execrabil cum a condus trebile țării, și-a pierdut astăzi aproape tot capitalul de popularitate, câștigat prin mijloace, asupra cărora nu credem că mai avem nevoie să stăruim. O grupare politică, a cărei rațiune de a fi n'a depășit niciodată limita succesului electoral, nu poate să trăiască decât prin acest succes. Din clipa în care demagogia ei nu mai prinde și popularita-

tea îi dispăre, ce mai rămâne din forța pe care o reprezenta până deunăzi în viața publică? Nimic altceva, decât amintirea urâtă a unei rățâcirii a mulțimii prea lesne încrezătoare.

Grozav, ne temem, că așa se va întâmpla și cu partidul național-tărănist. În momentul când va începe să piardă alegerile, steaua sa va fi apus fără revenire. Primul verdict se va pronunța la sfârșitul lunii viitoare. Veți vedea, că nu suntem profesii mincinoși.

Chiulangii fiscalului. — Vor fi ei mulți, pe suprafața întreagă a țării, dar, desigur, nimeni nu s'ar fi așteptat ca din această tagmă să facă parte chiar dnii Virgil Madgearu și Mihai Popovici, fostul și actualul ministru de finanțe ai partidului național-tărănist.

Și cu toate acestea, nimic mai adevărat.

Ziarul *Universul* a dovedit, cu un lux de fațsimile, că d. Virgil Madgearu se înfățișează în postura unui contravenient la legea impunerilor — pe care el însuși a întocmit-o. Acuzatul a îngăimat o apărare la Cameră, dar *Universul* a ripostat imediat:

„Madgearu a indus în eroare Parlamentul.

Dacă ar fi fost în regulă cu plata impozitelor, pentru ce toate procesele verbale de impunere din anul 1926, 1927, 1928 și 1929 și în dosarul său fiscal nu există până la 1930 nicio declarație personală a contribuabilului V. Madgearu? Dacă — după cum a afirmat în Cameră ministrul ce a frustrat statul — a făcut în 1929 o declarație suplimentară, unde este declarația sa principală, sau unde este impunerea principală? În anul 1929, ca și în anii precedenți, există numai procese verbale de impunere, fără nicio declarație. În consecință, la data de 21 August 1929, când au fost întocmite toate procesele verbale de impunere dela 1926, până la 1929, inclusiv, ministrul Madgearu trebuia impus cu începere dela 1 Ianuarie

1925, conform art. 105, al. 3, și amendat ca contravenient la legea contribuțiilor directe, deoarece s'a sustras dela plata impozitelor pe toți anii din trecut“.

În ceea ce privește pe d. Mihai Popovici, dovéada se arată gata s'o ofere chiar fratele contravenientului, d. N. Popovici din Brașov. Intr'o scrisoare adresată ziarului *Ordinea*, d-sa spune:

— „Ne cunoaștem din timpuri mai bune. Să nu te miri că-ți fac o destăinuire scandaloasă. Cred însă că trebuie să punem la punct pe guvernânții de azi, adevărați bolșevici. Eu am fost acela, care din anonimat și-am arătat că fratele meu Mihai Popovici, nu și-a achitat impozitele de trei ani. Așteptam o desmințire. Ai prevăzut însă că nu va răspunde; dacă răspundea eram gata să dovedesc afirmațiile mele. Nici azi nu și le-a achitat complet. Fiindcă pentru unii ai lor este mumă, iar pentru alții ciumă și se năpustește asupra nenorociților de funcționari ca să facă economii, în vreme ce el face jaf cu averea statului și jonglează cu milioane“.

Nu mai adăugăm, din parte-ne, nimic. Așa se petrec lucrurile sub guvernarea național-tărănistă. Țara întreagă se întocvoaie sub povara birurilor — numai guvernânții reușesc să tragă chiulul!

Cursuri serale. — Încă în luna Septembrie biroul secțiunilor literare-științifice ale „Astreii“ a lansat un apel către membrii lor din Cluj, în care propunea înființarea unei Universități populare, în lunile Noemvrie, Decemvrie, Ianuarie și Februarie, cu două ore zilnice de cursuri, dela 7—9. Inițiativa a fost luată pornindu-se dela considerarea că în Cluj avem o numeroasă populație românească: mici slujbași, negustori, meseriași, muncitori calificați, calfe, etc., cari dela unire au avut prea puțin contact cu cultura și știința românească. Pentru îmbogățirea cunoștințelor acestui public și încadrarea lui sufletească în ritmul vieții și activității culturale, științifice, economice și naționale românești,

s'a crezut că ar fi binevenită funcționarea unei Universități populare, ale cărei cursuri să se țină într-o vreme când e liber publicul cărui se adresează.

Inițiativa a fost primită cu căldură de către membrii secțiilor, așa că ne-a fost ușor să aflăm doisprezece conferențieri pentru cele 12 materii din orarul săptămânal. Mai greu a fost să se găsească o sală potrivită, după ce sala de ședințe a secțiilor era prea mică spre acest scop.

În urmă, prin bunăvoința Academiei comerciale din Cluj, cursurile s'au putut inaugura într-o sală a ei.

Dela 24 Noemvrie aceste cursuri se țin regulat cu câte două ore zilnic, iar publicul care participă e tot mai numeros.

Săptămânal se fac următoarele cursuri:

G. Bogdan-Duică: *Literatura română*; I. Lupaș: *Istoria românilor*; Al. Florinescu: *Geografia economică a României, și vecinii României*; L. Russu: *Pregătirea industrială*; Pavel Roșca: *Educație și cultură*; I. Agârbiceanu: *Lecturi biblice*; Dr. M. Zalog: *Igienă aplicată*; C. Sudețeanu: *Curs de limba română pentru inițiați*; Vasile Vlaicu: *Cunoștințe de economia politică*; A. Bena: *Enciclopedie muzicală*.

Este interesant de reținut pentru alarmiștii zilelor noastre, că aceste cursuri organizate de vechea noastră instituție culturală s'au început îndată după adunarea generală a „Astrei” la Caransebeș, în jurul căreia s'au făcut atâtea prorociri sinistre de oameni cari au considerat o înfrângere politică a lor în faptul realegerii vechii conduceri. Prorociri de acestea s'au făcut și se fac mereu de oameni cari de obicei anul întreg nu se interesează și nu ajută această instituție de cultură, ci participă numai la unele adunări generale pentru alte scopuri decât cele ale „Astrei”.

Cei cari muncesc însă în cadrele „Asociațiunii”, și acum, ca și în trecut, nu se alarmează de prîngiile închipuite, ci își văd de treabă, știind că nici motive politice, nici confesionale nu pot opri dela

lucru pe aceia cari au inimă pentru munca de culturalizare a „Astrei”.

Niciodată aceste motive nu pot opri elanul sufletesc în aceia cari îl au. Și numai aceștia au un rol și o însemnătate în munca desinteresată a „Astrei”. Numai ei singuri determină viitorul ei. Și ne bucurăm că numărul lor crește ca și al acelora cari se grupează în jurul muncii desfășurate de „Asociațiune”.

Sărăcia țaranului maghiar. — Pentru acei cari pretind, că numai la noi este sărăcie, pe când în Ungaria ar fi un adeverat rai, reproducem după marele ziar francez „Le Temps”, cu data de 6 Decembrie a. c., următorul pasagiu dintr-o corespondență din Ungaria:

„Guvernul s'a emoționat de mizeria ruralilor, care este azi o amară realitate, prezentând cu alături mai mare gravitate cu cât Ungaria este o țară în care patru din cinci părți a populației se hrănește din agricultură. O călătorie pe care am făcut-o pe Pustia mi-a arătat cât de necesară ar fi o grabnică ajutorare a acestei populații nenorocite. *Mizeria țăranilor apare deadreptul îngrozitoare. Nenumărați sunt acei cari merg și acum cu picioarele goale în noroaiele și mocirlele fecunde Puste.* Numai țăranii foarte bogați își mai pot permite luxul să poarte faimoasele cisme strănte, după cari recunoștea pe agricultorul maghiar. *În ce privește însă îmbrăcămintea celor mai mulți, ea este în sdrențe, cârpite pe alocurea, însă și găurite, pentru că peticele nu mai țin pe ștota prea uzată și sordidă.*”

Trebuie să recunoască oricine că, oricât de mare ar fi sărăcia la noi în țară, tabloul rural nu este așa de sumbru după cum îl înfățișează ziarul francez că existând în Ungaria.

Explicația este de altfel simplă. La noi s'au expropriat latifundiile; țăranii au fost împroprietăriți, și cu toată situația nefavorabilă de azi, provocată de scăderea prețurilor, țăranul harnic dela noi având pământul său

găsește totdeauna banul ca să-și procure cele necesare pentru îmbrăcămintea sa. În Ungaria însă latifundiile continuă să existe. Muncind pe acestea își câștigă țăranul hrana. Cum însă au scăzut prețurile cerealelor, au scăzut, cum este natural, și prețurile muncii. Marele proprietar nu mai poate să-și plătească muncitorii decât cu prețuri de mizerie, din care țăranii abia își pot încropi hrana de toate zilele, necum să-și mai rămână pentru îmbrăcămintea.

Impresii dela congresul „Astei.” — În revista de cultură *Boabe de grâu* (nr. 9 pag. 554) d. Emanoil Bucuța își publică impresiile dela adunarea generală a „Asociațiunii” scriind între altele aceste câteva rânduri entusiaste: „*Președintele de onoare* a vorbit frumos și adânc despre rosturile culturii și ale societăților închinăte ei. Pentru întâia oară, poate, s'a despicaț așă de lîmpede de o parte școala cu însărcinările programatice și de alta activitatea culturală cu adaosul de orizont deschis și de frumusețe pus vieții. Răspunsul, care să năzuiască spre o asemenea înălțare a gândului, trebuia să vie abia după amiază din comunicările secțiilor științifice dela Cluj. Are să vă urmărească imaginea de înaltă poezie din încheierea lămuririlor despre oarecare legături ale voevozilor ardeleni și despre înfrângerea din 1330 dela Posada a fâlosului rege ungar, Carol Robert. O vorbea mai cald și mai puțin profesional decât de obicei, părintele Lupăș. În anii, când românii au văzut căzând hotarele dintre ei, spunea istoricul academician, a ieșit la iveală de sub lespezile Bisericii Domnești dela Curtea de Argeș, îmbrăcat în mantie înflorită, cu cingătoare

de aur și cu însemnele puterii cavalerestă și voevodale alături, Domnul de demult, Basarabă. Așteptase șase sute de ani, adormit în întuneric, ziua aceasta de lumină.”

Cercetările în arhivele ungurești. — Într'un foileion publicat în *Universul*, d. Silviu Dragomir ne destăinuiește un fapt deosebit de interesant: de toată luarea aminte.

De o seamă de vreme încoace primim tot mai dese informațiuni, că învățații români, care au încercat să facă cercetări în arhivele din Ungaria, au fost oprîți de autoritățile maghiare. În virtutea articolului 177 al tratatului dela Trianon, Ungaria și-a luat obligațiunea de a pune la dispozițiunea noastră un număr de copii după anumele documente, de a ne restitui toate arhivele ce au fost îndepărtate depe teritoriul nostru după 1868 și în deosebi de a facilita, în arhivele ungurești, cercetările documentelor istorice, întreprinse de cetățeni ai puterilor aliate și ai statelor succesoare. Prin urmare, în afară de faptul, că dispozițiunea guvernului unguresc aduce un grav prejudiciu științei istorice române și că tulbură relațiile culturale dintre cele două state, ea ținează, în mod evident, art. 177 al tratatului dela Trianon.

D. Silviu Dragomir propune o serie de măsuri represive împotriva acestei procedări întrebându-se, pe drept cuvânt: — „De ce am fi noi obligați a deschide largi porțile țării, pentru atâția scriitori și artiști, cetățeni ai statului ungar, acordându-le toate mijloacele de existență, câtă vreme vecinii de la vest aplică un tratament excepțional până și savanșilor noștri, cari nu se duc să cerșească pâinea lor, ci ea să caute firele ascunse ale trecutului propriu?”

Citiți volumul: „PRECURSORI” de Octavian Goga
